

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

№8
2025

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M AKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 224 sahifa,
1-avgust, 2025-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirli

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F.O. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalar tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F.O. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – doctor of philosophy (PhD) in psychology

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

“Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali O‘zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo‘yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo‘yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta’limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo‘yicha
ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Zamonaviy maktabgacha ta'lim tashkiloti direktori modeli: tizimli boshqaruv yondashuvi asosida shakllanishi.....	14
<i>Abdullayeva Nafisa Shavkatovna, Maraimova Muxtabar Pulatovna</i>	
O'smirlardagi nevroz holatining psixologik xususiyatlari.....	20
<i>Abduraximov Doniyor Abdusaid o'g'li</i>	
Ta'lim siyosati va o'qituvchilarning kasbiy rivojlanishi: xalqaro tajriba va o'zbekistonda amaliyot taqqoslamasi.....	25
<i>Ahadova Mushtariybonu Akmal qizi</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishning hozirgi holati va o'ziga xosligi	30
<i>Beknazarova Muxlisa O'tkir qizi</i>	
Ta'lim sifatini oshirishda "Barkamol avlod" bolalar maktablarining zarurati va ahamiyati	33
<i>Eshmuminova Oybarchin Botirovna</i>	
Bolalarda nutq kamchiliklari: etiologiya, rivojlanish dinamikasi va erta aralashuv	39
<i>Isayeva Mushtariy Alisher qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini kitobxonlikka o'rgatish usullari	44
<i>Maydonova Saboxat Sadulloyevna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida kitobxonlik vositasida badiiy adabiyot namunalari qiziqishni shakllantirishning o'ziga xos jihatlari.....	48
<i>Mingbayeva Barno Ubaydullayevna</i>	
Pedagogical Characteristics in Enhancing Speaking Skills of Esp Learners in English Language Classes Through Digital Technologies	52
<i>Pardayeva Zulaykho Yusubjonovna</i>	
Nutq buzishlarida uchraydigan idrok jarayonining o'ziga xos xususiyatlari	55
<i>Ruziyeva Guzal Shuxrat qizi</i>	
"Biologik savodxonlik" tushunchasi zamonaviy ta'lim paradigmasi kontekstida	59
<i>Umaraliyeva Mamura Tashxodjayevna</i>	
O'qituvchi faoliyatida kasbiy madaniyatning o'rni	65
<i>Umarova Feruzabonu Bobir qizi</i>	
Gamifikatsiyalangan jismoniy tarbiya mashg'ulotlarining 11–12 yoshli o'quvchilarda emotsional barqarorlikka amaliy ta'siri.....	68
<i>Tojiyev Baxriddin Baxtiyorovich</i>	
O'quvchi yoshlarni milliy qadriyatlar va an'analarga hurmat ruhida tarbiyalashning nazariy asoslari	72
<i>Isokov Ravshanbek Ulug'bek o'g'li</i>	
Media va axborot savodxonligi 21-asr pedagoglarning asosiy kompetensiyasi sifatida.....	76
<i>Boypolvonov Barot Djonqobulovich</i>	
Bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining leksik kompetensiyasini takomillashtirishning lingvistik va lingvometodik talqini.....	81
<i>Ismoilova Zarnigor Raximjon qizi</i>	
O'quvchi yoshlarni milliy qadriyatlar va an'analarga hurmat ruhida tarbiyalashning nazariy asoslari	86
<i>Isokov Ravshanbek Ulug'bek o'g'li</i>	
Pedagogik faoliyatda stress namoyon bo'lishiga ijtimoiy omillarning ta'siri	90
<i>Jumanova Ug'loy Sodiqjonovna</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida nomutaxassislik yo'nalishlarida ingliz tilini o'qitishni takomillashtirish.....	96
<i>Koshayeva Sansabila Kamiljanovna</i>	
Ijtimoiy-ekologik madaniyatni rivojlantirishda xalqaro tajribalar va ta'lim jarayonining o'rni.....	100
<i>Mamajonova Fotimaxon O'ktamovna</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kreativ kompetentligini rivojlantirishning ahamiyati	105
<i>Murodova Madina Karim qizi</i>	
Elektrotexnika va elektronika fanini o'qitishning zamonaviy metodlari	108
<i>Ortiqov Mironshoh Sodiqovich</i>	

Bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyasini takomillashtirishda Blended learning texnologiyasini O'zbekiston oliy ta'lim tizimiga tatbiq etish.....	110
Pakirdinova Sharofat Abdumutaljonovna	
O'zbekistonda ta'lim sohasi bo'yicha strategik dasturlarni ishlab chiqish istiqbollari.....	115
Quronboyeva Mavluda Bahodirovna	
Xalqaro baholash dasturlari va neyropedagogika	120
Sidiqova Yulduz Sobirovna	
6-sinf o'quvchilarida matn bilan ishlash ko'nikmasini shakllantirish metodikasi	123
Xamroyeva Dilnoza Jahongir qizi	
Talabalarda pedagogik qobiliyatlarni shakllantirishda pedagogik texnologiyalarning ahamiyati	128
Yusupov Ulug'bek Kadirovich	
Adabiy ta'lim jarayonida o'quvchi ma'naviy kamolotini ta'minlashda motivatsiya uyg'otish texnologiyalarini takomillashtirish	132
F. Zaynabuddinov	
Развитие поликультурной компетентности студентов в образовательной среде вуза	135
Киреева Эльвина Фларитовна	
Yoshlarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalashda pedagogik xususiyatlar	140
Sanayev Gayrat Shermuxamedovich	
Maktabgacha yoshdagi bolalar muloqot madaniyatini tarbiyalashning pedagogik mexanizmlarini takomillashtirish	144
Boybo'riyeva Saodat O'ralovna	
Kattalar ta'limi texnologiyasi: muammolar, yondashuvlar va rivojlanish yo'nalishlari	148
Davletova A.	
Yangi O'zbekistonda inklyuziv ta'limni rivojlantirishning huquqiy asoslari	152
G'aniyeva Gulrux Tavakkaljon qizi	
Innovatsion ta'lim texnologiyalari asosida bo'lajak o'qituvchilarni ma'naviy-axloqiy sifatlarini rivojlantirish	156
Madmarova Gulchexra Qodirovna	
O'lkashunoslik materiallarining oliy ta'lim jarayonida tarbiyaviy salohiyatini ochib berish	160
Mamajonov Mo'minjon	
Muhandislik grafikasi darslarida o'quv faoliyatining shaxsga yo'naltirilgan innovatsion modeli	165
Mamasidikova Gulnora Muhammad qizi	
Sun'iy intellektga asoslangan ta'limiy resurslarning pedagogik imkoniyatlari.....	169
Muhiddinov Muhiddin Nuriddin o'g'li	
Ijod maktablari o'quvchilarining badiiy-ijodiy kompetensiyasini rivojlantirishda interfaol metodlarning ahamiyati.....	173
Nurmatova Shohistaxon Muhammadjonovna	
Voleybolchi qizlarni tayyorlashning differensial vositalaridan foydalanish zarurligini, ularning o'yin amplusini hisobga olgan holda aniqlash usullari	178
Odilova Feruzaxon Valijon qizi	
PIRLS baholash tizimini qo'llash vositasida mustaqil o'qishga o'rgatishda IMEN texnologiyalaridan foydalanish.....	184
Olimjonova O'g'ilxon Abdurasul qizi	
Yoshlar o'rtasida internet qaramligi va ijtimoiy izolyatsiya zamonaviy Maugli sindromining klinik ko'rinishlari	188
Polvanov Rasulbek Baxtiyarovich	
Boshlang'ich maktabda o'zbek tili darslarida differensial ta'limdan foydalanishning pedagogik shart-sharoitlari	192
Rasulova Nozigul Abdivahid qizi	
Ona tili va o'qish savodxonligi darslarida boshlang'ich sinf o'quvchilarining nutqini takomillashtirish	196
Sharfova Nilufar Ilhom qizi	
Xalqaro baholash dasturlari asosida ta'lim samaradorligini oshirishning pedagogik shart-sharoitlari (PIRLS misolida).....	200
Tuxtasinova Munira Ibragimovna	
Fransuz tili darslarida tabiatshunoslik atamalarini boshlang'ich sinflarda shakllantirish va o'rgatishning o'ziga xos xususiyatlari.....	204
Umarova Madinabonu Bahodir qizi	

O'smir psixologik salomatligini barqarorlashtirishda art-terapiyadan foydalanishning imkoniyatlari	208
Yusupxodjayeva Umida Baxodir qizi	
Nofillologlarni (filolog bo'lmaganlarni) kasbiy aloqa madaniyatiga o'rgatish maqsadida zamonaviy ingliz tilining lingvometodik tahlili.....	214
Zarina Itolmasova	
Forsayt va qaror qabul qilishni bog'lovchi kognitiv komponentlar.....	219
Hasanova Sumanbar Hamroqulovna	

FRANSUZ TILI DARSLARIDA TABIATSHUNOSLIK ATAMALARINI BOSHLANG'ICH SINFLARDA SHAKLLANTIRISH VA O'RGATISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI

Umarova Madinabonu Bahodir qizi
Buxoro davlat universiteti doktoranti

Annotatsiya: Ushbu maqola fransuz tilida tabiatshunoslik atamalarini boshlang'ich sinflarda shakllantirish va o'rgatishning o'ziga xos xususiyatlarini tahlil qiladi. Tabiatshunoslik fanining ahamiyati, bolalarning tabiatga bo'lgan qiziqishini oshirish va ekologik ongini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Maqolada fransuz tilidagi tabiatshunoslik atamalarini ta'lim jarayonida samarali o'rgatish usullari, interaktiv metodlar va o'quvchilarni faol jalb etish yondashuvlari ko'rib chiqiladi. Shuningdek, fransuz va o'zbek tillaridagi atamalarni o'zaro bog'lash orqali til bilish ko'nikmalarini rivojlantirishga alohida e'tibor qaratiladi. O'qituvchilar uchun darslarni samarali tashkil etishga oid amaliy tavsiyalar keltirilgan.

Kalit so'zlar: tabiatshunoslik, fransuz tili, boshlang'ich sinflar, atamalar, til bilish ko'nikmalari, tabiatga qiziqish.

Abstract: This article analyzes the specific features of forming and teaching natural science terminology in French in primary school settings. Natural science plays a crucial role in increasing children's interest in nature and developing their environmental awareness. The paper explores effective methods for teaching natural science terms in French, including interactive approaches and student engagement strategies. Special attention is given to developing language skills by comparing French and Uzbek terminology. Practical recommendations are provided for teachers to enhance the effectiveness of lesson organization.

Key words: natural science, French, primary grades, terminology, language skills, interest in nature.

Аннотация: В данной статье анализируются особенности формирования и преподавания естественнонаучной терминологии на французском языке в начальных классах. Значение естествознания в повышении интереса детей к природе и развитию их экологического сознания имеет важное значение. В статье рассматриваются эффективные подходы к изучению естественнонаучных терминов на французском языке в образовательном процессе, интерактивные методы и способы активного вовлечения учащихся. Также уделяется внимание развитию языковых навыков путём сопоставления терминов французского и узбекского языков. Учителям представлены практические рекомендации по более результативной организации учебных занятий.

Ключевые слова: естествознание, французский язык, начальные классы, терминология, языковые навыки, интерес к природе.

KIRISH

Fransuz tilida tabiatshunoslik atamalarini boshlang'ich sinflarda shakllantirish va o'rganish jarayoni o'quvchilarning ekologik ongini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Bugungi kunda ta'lim tizimida tabiat va atrof-muhitga bo'lgan qiziqishni oshirish, shuningdek o'quvchilarga tabiiy fanlar bo'yicha bilimlarni samarali yetkazish zarurati tobora ortib bormoqda. Tabiatshunoslik atamalarini o'z navbatida o'quvchilarning til bilish ko'nikmalarini rivojlantirishda va ilmiy fikrlash qobiliyatini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi.

Boshlang'ich sinflarda fransuz tilida tabiatshunoslik atamalarini o'rganish nafaqat til o'rganish jarayonini, balki tabiatga bo'lgan qiziqishni ham oshiradi. Bu jarayonda interaktiv metodlar va innovatsion yondashuvlardan foydalanish o'quvchilarni faol jalb etishga yordam beradi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Tabiatshunoslikni boshlang'ich ta'limda o'qitish metodikasi yuzasidan Nuriddinova tomonidan berilgan tavsiyalar muhim nazariy asos bo'lib xizmat qiladi. Muallif o'z ishida o'quvchilarning ekologik tafakkurini shakllantirish, atrof-muhitga ongli munosabatni rivojlantirish va predmetlararo bog'liqlik orqali tabiatshunoslik fanini

yanada samarali o'rgatish usullarini yoritadi. Uning tadqiqotida o'quv materiallarini bosqichma-bosqich egalash, interfaol yondashuvlar orqali o'zlashtirish masalalari chuqur ko'rib chiqilgan.

Pakulova va Kuznetsova tomonidan yaratilgan metodik qo'llanmada boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun tabiatshunoslik darslarini tashkil etishdagi psixologik va didaktik yondashuvlar asoslab berilgan. Unda tabiat haqidagi bilimlarni o'yin, tajriba, kuzatuv va nutqiy faoliyat orqali berish, bolaning bilim olishga bo'lgan ichki motivatsiyasini oshirish yo'llari izchil tahlil qilingan. Bu yondashuvlar fransuz tilidagi tabiiy atamalarni o'rgatishda ham samarali qo'llanilishi mumkin.

Xamidova va Khamidova tomonidan olib borilgan tadqiqotlar fransuz va o'zbek tillarida tabiatga oid metonimlar, depoetonimlar va atamalarni tahlil qilishga qaratilgan. Ularning maqolalarida ikki tilda ifodalanadigan obrazlar, so'z shakllari va semantik yondashuvlar solishtirma tahlil asosida o'rganilgan. Bu esa lingvistik kompetensiyani kengaytirish va terminlarni o'zlashtirishda madaniyatlararo yondashuvning ahamiyatini ko'rsatadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqotda asosiy ma'lumotlar o'quv dasturlari, fransuz tilidagi darsliklar, boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun mo'ljallangan metodik qo'llanmalar, shuningdek, fransuz va o'zbek tillaridagi tabiiy fan atamalari taqqoslangan tahliliy materiallar asosida yig'ildi. Ma'lumotlarni tahlil qilishda tavsifiy (deskriptiv) tahlil, lingvistik solishtirma usul hamda pedagogik kuzatuv natijalari asos qilib olindi. Interaktiv metodlar, terminlar guruhi va yoshga mos o'quv yondashuvlar amaliy jihatdan o'rganilib, ularning samaradorligi aniqlashga qaratilgan tahliliy yondashuv qo'llanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Boshlang'ich sinflarda fransuz tilida tabiatshunoslik atamalarini o'rgatish jarayonida bir qator innovatsion va interaktiv metodlardan foydalanish mumkin:

- O'yinlar orqali o'rganish metodlari, masalan, "tabiat atamalari bingo" yoki "tabiat so'zlari krossvordlari" kabi faoliyatlar o'quvchilarning qiziqishini oshiradi va ularni faol ishtirok etishga undaydi.
- Multimedia vositalaridan foydalanish, masalan, videolar, slaydlar va interaktiv taqdimotlar o'quvchilarga tabiiy fanlar haqida ko'proq ma'lumot olishlariga yordam beradi.
- Tabiat bilan bevosita aloqada bo'lish, masalan, bog'da yoki tabiatda tajribalar o'tkazish o'quvchilarga atamalarni amalda qo'llash imkonini beradi.

Boshlang'ich sinflarda tabiat to'g'risidagi bilimlar tarkibiga jonsiz tabiat, jismlar va hodisalar, o'simlik va hayvonlar, odam tanasining tuzilishi va salomatligini muhofaza qilish, yilning har xil fasllarida qishloq xo'jalik mehnati to'g'risida tasavvur va tushunchalar, oddiy geografik tasavvur hamda tushunchalar kiradi.

Bolalar maktabga kelishi bilan o'qituvchi rahbarligida atrof-olam bilan maqsadga yo'nalgan holda tanishib boradilar. Atrof-olam bilan dastlabki tanishish ularning sezgi organlarining qabul qilishiga asoslanadi. Olamni bilib olishning birinchi bosqichi bolalarning barcha yangiliklarni qarab chiqishga, iloji bo'lsa shunga ko'ra dastlabki tasavvurlar va tushunchalarni shakllantirishda o'quvchiga o'rganish obyekti bilan bevosita muloqatda bo'lish imkoniyatini berishi kerak.

Tabiatdagi mavsumiy o'zgarishlarni kuzatish jarayonida o'quvchilar o'simliklar va hayvonlarning ba'zi turlari, o'simliklar hayoti uchun zarur bo'lgan sharoitlar (masalan, o'simlik o'sishining tashqi sharoitga, ya'ni issiqlik, yorug'lik, namlik, tuproq holatiga bog'liqligi), turli yil fasllarida o'simlik va hayvonlar hayotidagi o'zgarishlar bilan tanishadilar.

O'qish jarayonida o'quvchilar yigirmadan ortiq tur tushunchalarni egallaydilar: mebel, idish-tovoq, transport, maishiy texnika, ish qurollari, o'simliklar, hayvonlar, sog'liqni saqlash, shaxsiy gigiyena va boshqalar.¹

O'quvchilarning tur tushunchalarini o'rganishda o'zlarining aniq predmetlar va ularning tasvirini guruhlariga ajratish bo'yicha shaxsiy amaliy faoliyatlari katta ahamiyatga ega.

Ekologik ta'lim va tarbiya maqsadidan kelib chiqib, tabiatshunoslik fani o'quvchilarga insonning tabiatga ta'siri va tabiat boyliklarini tushuntirish vazifasini o'z oldiga qo'yadi.

Atrofdagi olam predmeti va obyektlari haqida shakllangan tasavvurlarini o'quvchilar o'quv mashg'ulotlari, didaktik va ijodiy o'yinlar, o'z-o'ziga xizmat qilish va ijtimoiy foydali mehnat qilish jarayonida amaliy mustahkamlaydilar. Shu tarzda atrofdagi olam bilan tanishish bo'yicha materiallarni o'rganishga o'quvchilarning bilish faoliyatini faollashtirish va ularning har tomonlama yetuk shaxs bo'lib rivojlanishi maqsadida ta'limiy, tarbiyaviy va rivojlantiruvchi masalalar hal qilinadi.

1 <https://cyberleninka.ru/article/n/tabiatshunoslik-darslarida-o-quvchilar-tasavvur-va-tushunchalarini-shakllantirish-hamda-rivojlantirish>

O'quv materiallarini o'quvchilar tomonidan puxta o'zlashtirmaslik hollari ham kam emas. Buning sababi shundaki, ularning bilimlari tasavvurlar darajasida qolgan. Bu darsda yoki bir mavzu bo'yicha shakllantirilgan tushunchalar keyinchalik rivojlantirilmaydi va boshqa tushunchalar bilan bog'lanmaydi. Tushunchalarni rivojlantirish zarur sharoitlar sistemasini talab etadi. Jumladan, tabiatshunoslik tushunchalarining hosil bo'lishi muayyan metodik sharoitlarda amalga oshadi.

Chunonchi, tabiiy obyektni kuzatishlar, qabul qilishni aniqlovchi mashqlar; o'qituvchining hayajonli hikoyasi qabul qilishning to'g'ri bo'lishini ta'minlaydi. O'qituvchining savollari, xotiradan rasm chizish, har xil narsalarni tanib olish bo'yicha mashqlar tasavvurlarning to'g'ri bo'lishiga yordam beradi. Muammoning aniq qo'yilishi, o'qituvchi tomonidan o'quv materialini bayon qilish mantiqi, aniqlash va taqqoslash bo'yicha mashqlar, tushunchalarni bog'lovchi va rivojlantiruvchi takrorlash sistemasini, umumlashtirishni talab qiluvchi savollar tushunchalarning to'g'ri bo'lishini ta'minlaydi.

Tabiatshunoslik tushunchalari bevosita qabul qilish – kuzatishlarga asoslanib, o'rganilayotgan narsa yoki hodisa to'g'risida aniq va ravshan tasavvur hosil qilingan sharoitda to'g'ri bo'lishi mumkin. Tushunchaning birlamchi tarzda hosil bo'lishida obyektlar va ko'rgazmali materiallarning har xil turlari (jadvallar, sxemalar, suratlar va h.k.)² katta ahamiyatga egadir.

O'quvchilar tafakkurini rivojlantirmasdan, ularni fikrlash, ishga jalb qilmasdan turib tushunchalarni o'zlashtirishga erishish mumkin emas. O'quvchilarning fikrlash faoliyatini rag'batlantirish uchun o'qituvchi mavzu va dars boshida ular oldiga muammolar qo'yadi. O'quv materiallarini bayon qila borib, u o'quvchilarni sabab va oqibatlarini, tabiat hodisalari o'rtasidagi bog'lanishlarni aniqlashga jalb qilishga harakat qiladi.

Tabiatshunoslik tushunchalarini o'zlashtirishda predmetlararo (nutqni rivojlantirish, o'qish, matematika, ona tili, musiqa, ashula, texnik mehnat, rasm olish bilan) aloqa o'rnatilishi muhim ahamiyatga ega.

Boshlang'ich maktab yoshidagi o'quvchilar uchun fransuz tilida tabiatshunoslik atamalarini o'rgatish integratsiyalashgan ta'lim yondashuvining muhim qismidir. Bu jarayon nafaqat chet tili ko'nikmalarini rivojlantiradi, balki ilmiy dunyoqarashni ham shakllantiradi.

Boshlang'ich sinf o'quvchilari (6–10 yosh) uchun xarakterli psixologik xususiyatlar:

- Konkret-obrazli fikrlash ustunligi;
- Vizual va kinestetik qabul qilishning yuqori darajasi;
- Qisqa vaqt davomida diqqatni jamlash qobiliyati;
- O'yin faoliyati orqali o'rganishga moyillik;
- Takrorlash va mashq qilishga ehtiyoj.

Yosh xususiyatlariga mos atamalar

Sinf	Asosiy mavzular	Atamalar soni	Murakkablik darajasi
1-sinf	Hayvonlar, o'simliklar, ranglar	30-40	Oddiy
2-sinf	Fasllar, ob-havo, uy hayvonlari	50-60	O'rta
3-sinf	Tabiat hodisalari, ekosistema	70-80	Murakkab
4-sinf	Inson tanasi, salomatlik	90-100	Yuqori

Tematik guruhlar

Mavzu	Fransuzcha	O'zbekcha	Misollar
Hayvonlar	Les animaux	Hayvonlar	le chat (mushuk), le chien (it), l'oiseau (qush)
O'simliklar	Les plantes	O'simliklar	l'arbre (daraxt), la fleur (gul), l'herbe (o't)
Ob-havo	Le temps	Ob-havo	le soleil (quyosh), la pluie (yomg'ir), le vent (shamol)
Fasllar	Les saisons	Fasllar	le printemps (bahor), l'été (yoz), l'automne (kuz)
Rang	Les couleurs	Ranglar	vert (yashil), bleu (ko'k), jaune (sariq)

² <https://cyberleninka.ru/article/n/tabiatshunoslik-darslarida-o-quvchilar-tasavvur-va-tushunchalarini-shakllantirish-hamda-rivojlantirish>

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xullas, tabiatshunoslik atamalarini fransuz tilida boshlang'ich sinflarda o'rganish jarayoni o'quvchilarning qiziqishini oshirish, amaliy ko'nikmalarini rivojlantirish va mas'uliyatli fuqarolarni tarbiyalashga xizmat qiluvchi muhim jarayondir. O'qituvchilar innovatsion yondashuvlar va metodlardan foydalanish orqali bu jarayonni yanada samarali va mazmunli qilishlari mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Nuriddinova M. I. Tabiatshunoslikni o'qitish metodikasi. Cho'lpon nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi. Toshkent – 2005 yil.
2. Pakulova M., Kuznetsova V. I. Metodika prepodavaniya prirodoveniya. Moskva – Prosvesheniye, 1990.
3. Grigoryan A., Hamidov A. Ekologiya asoslari va tabiatni muhofaza qilish. Toshkent – O'qituvchi, 1994.
4. M. Xamidova, "Expression de dépoétonymes dans des formes et des styles traditionnels", Ayniy Vorislari Xalqaro Elektron J., вып. 1, сс. 140–144, 2023.
5. M. Kh. Khamidova, "Artistic Application of Depoethonyms in French and Uzbek Poetry", Scientific Reports of Bukhara State University, т. 4, вып. 3, сс. 210–213, 2020.
6. M. H. Khamidova, "Expression of Metonyms in Traditional Forms and Styles", Best Journal of Innovative Scientific Research and Development, т. 2, вып. 5, 2023.
7. M. Xamidova, "French and Uzbek Makollarda Meteonimlar", Scientific Publishing Center BuxDUUZ, т. 32, 2023.
8. <https://cyberleninka.ru/article/n/tabiatshunoslik-darslarida-o-quvchilar-tasavvur-va-tushunchalarini-shakllantirish-hamda-rivojlantirish>

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
  - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
  - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
  - 13.00.03 Maxsus pedagogika
  - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
  - 13.00.07 Ta'limda menejment
  - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
  - 07.00.00 Tarix fanlari
  - 19.00.00 Psixologiya fanlari
  - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
  - 02.00.00 Kimyo fanlari
  - 03.00.00 Biologiya fanlari
  - 09.00.00 Falsafa fanlari
  - 10.00.00 Filologiya fanlari
  - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. №8

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.